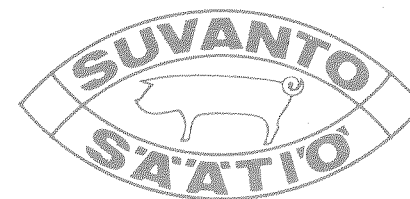


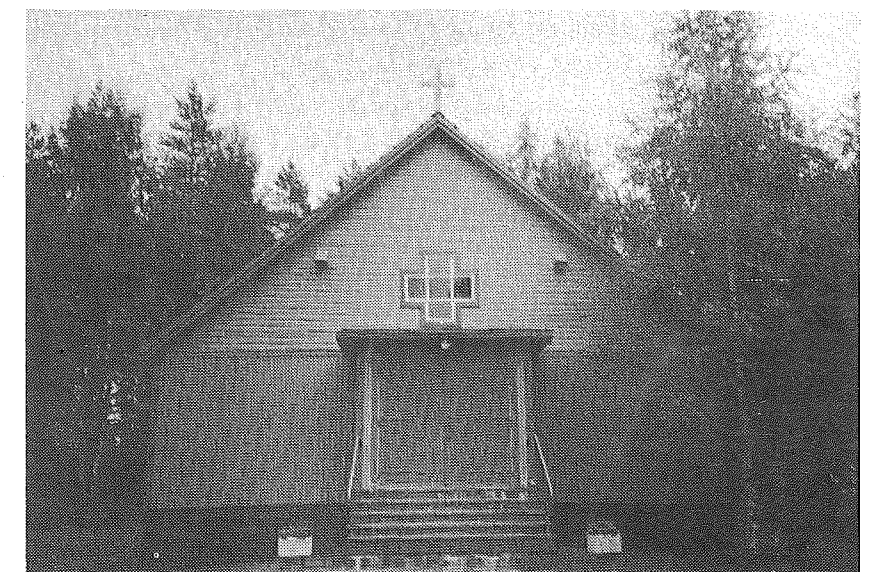
SUVANNON SEUTU



SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija



N:o 8 1986
JOULUKUU



Villalan kyläkirjon alttariseinällä on Sakkolan kirkon alttaritaulu Kesälahden seurakunnassa.

Joulu Lapissa

Muistellessa joulua 1939 on alku otettava jo lokakuusta, jolloin rajaseudulla kehoitettiin lähtemään ainakin lasten ja vanhusten kanssa Sisa-Suomeen päin.

Viimeiset touhut kotona olivat päätöksen teko siitä mitä ottaa tai mitä jättää. Lähtö ei silloin vielä tuntunut lopulliselta. Liian vähän tuli otettua mukaan. Valokuvistakin jäi suurin osa kotiin. Ja paljon, paljon muuta maallista tavaraa, jota oli vuosien mittaan tullut hankittua. Kuinka helppo olisikaan elää jos pystyisi tyytymään vähään ja vain ihan välttämättömään. Aika onnellista on, jos puuhun kiivettyään ei enää olisi mitään maassa.

Mutta eihän se ole ahkeran ihmisen tapa elää. Aina löytyy tavaraa, jota tekee mieli omistaa. Koti on tärkeä. Sen eteen uhrataan paljon, sillä jokaisen unelma on kaunis koti. Sellaisia olemme ihmiset ja mitä enemmän omistamme sitä enemmän menetämme kun hävityksen hetki lyö. Niin on!

Raiku-koira ulvoi kun katosimme työväentalon taakse. Haukkui ja ulvoi ja se kuului kauas. Tuntui pahalta.



Reipas Pentti-poika evakkona Lempsijärvellä jouluna 1939.

Juna oli jo asemalla ja täynnä pakolaisia rajapitäjistä. Outo tunne valtasi "onko tämä totta vai unta?!" Muistan kun olimme jo vauussa ja juna lähti liikkeelle, niin Kaitalan Maire, joka silloin oli lapsi, mutta totisena sanoi: "En koskaan unohda Kiviniemeä ja jos vain voin niin palaan takaisin!" Nuo sanat jäivät soimaan muistoihin. Sama oli varmaan kaikkien ajatus, mutta Maire lausui ääneen kaikkien puolesta.

Minulla oli serkku Faina Autere sairaanhoitajana Rovaniemellä ja sinne päin suuntasimme. Tulimme kuitenkin ensin Tornioon ja ehkä vaikka Ruotsiin! Pakolaisia oli asemalla. Tornionjokilaakson edustaja suositteli jäämistä toistaiseksi Suomen puolelle, vaikka ruotsalaisetkin olivat valmiina vastaanottamaan.

Menimme sitten Ala-Vojakalaan. Meidät sijoitettiin miellyttävään taloon, josta isäntä oli mennyt "sinne jonnekin". Emäntä oli ihan iloinen, kun sai muuta ajateltavaa. Olihan kovin ikävä jäädä kahden pikkupojan kanssa kotiin. Oli sotainen tunnelma.

Tarkkaan en muista menikö viikko vai kaksikin kun radiosta alkoi kehottaa pakolaisia palaamaan takaisin kotiin. Iloinen kehoitus, mutta kun ei enää tuntunut olevan hätää, niin päätin käydä serkkuni luona Rovaniemessä, kun kerran olin jo niin lähellä.

Apulaiseni matkalla oli Juho Pelkisen emännöitsijä Alma Vanhainen, joka lähti suoraan takaisin. Minä lupasin palata ihan heti kun näen serkkuni, jota en ollut tavannut vuosiin ja olimme kuin siskokset lapsina. Toisin kävi!

Serkkuni tiesi kertoa, että venäläisiä joukkoja on koko Lapin rajan pituudelta ja sotaa emme voi välttää, joten ei ole viisasta palata

Kannakselle. "Eikä Rovaniemikään ole turvallinen", sanoi Faina. Serkkuni järjesti bussikyydin Ruualle, Pelloon päin takaisin Ruotsin rajan tuntumaan.

Olimme yötä kansakoululla. Koulu oli suljettu ja opettajalla oli aikaa auttaa meitä. Ihmeellisintä on miten joku ihan pieni asia jää, piirtyy mieleen pysyvästi. Aamulla katsoin ulos ikkunasta, jonka edessä huojui pitkiä, kuihtuvia heiniä. Tuuli taivutti niitä melkein lunta vasten, mutta ne ponnahtivat takaisin pystyyn. Yhä näen nuo kuihtuneet heinän korret. Siinä oli kuin enne tulevaisuutta varten. Taivuimme — emme taittuneet!

Saimme lainata vesikelkan naapurista ja eräs reipas tyttö lähti kanssamme etsimään olopaikkaa. Pentti-poika ja matkalaukut kassassa matkanteko oli mukavaa. Nopeus oli tyttöjen määräämä pieniä kun hekin olivat. Talo, minne meitä ohjattiin oli saarella. Paikka oli kaunis ja ihmiset hyviä, mutta viivyimme siellä vain levätäksemme. Talossa ei ollut puhelinta eikä radiota, joten olisimme olleet pussissa.

Oli vielä päivän valoa ehtiäksemme muutaman kilometrin päässä olevaan Lampsijärven kylään. Siellä tulimme puhelinkestustaloon Puolamaalle. Kerrassaan mukavalta tuntui kun saimme pienen huoneen, jossa oli hella. Huone oli eteisessä, josta olivat ovet molemmin puolin oleviin isoihin tupiin ja meidän eteiskamariin. Päätuvan perällä oli kaksi huonetta. Toinen oli ruokavarasto, toinen keskusta varten, jota hoiteli itse Puolamaa ja veljentytär Olga. Erikoisesti jäi mieleen Puolamaan vanha äiti, jota kutsuttiin ämmiksi. Ämmi istuskeli uunin edessä. Poltteli piippua ja joi mustaa suolakahvia. Puhui harvaan ja hartaasti: "Antaisivat sille ne pari tusinaa kilometriä ja välttäisivät sodan." Kovasti sota verottikin perhettä. Kaksi Puolamaan veljeä



Naapurin poika, Airi ja Kirsikka Lempsijärvellä jouluna 1939.

kaatuivat ihan alkukahinoissa. Ei ollut Ämmän pelko sotaa kohtaan ihan aiheeton.

Outoa oli, mutta ei mitään niin pahaa, ettei aina löydy hiukan hyvääkin. Huomasin Vojakkalassa, että käyttivät muotoja "mie ja sie" ihan karjalaisittain. Mutta nyt Lampsijärvellä sen oikein tajusin, että niin Lapissa puhutaan "mie ja sie". Se tuntui kotoisalta ja ihmiset olivat ystävällisiä. Toivat meille puolukoita, lakkoja, mustikoita ja kaloja. Halkoja, komeita koivuisia, kantoivat loputtomasti, sillä hellassa piti pitää tulta koko ajan. Ikkuna oli silti umpijäässä, mutta valo heijastui läpi. Yöksi peitin ikkunan — lämmön ja pimennysmääräysten vuoksi paksulla huopapeitolla. Pärjäsimme hyvin.

Pentti-poikakin kehittyi silmissä. Alkoi puhua ihan lauseita ja oli reipas kävelijä. Joka päivä ulkoilimme paljon ja useana iltana ihailimme mahtavia revontulia.

Ihmettelen nyt kuinka paljon ihmisen jaksaa kun on pakko. Hakea vesi liukasta polkua pitkin isosta vintikaivosta ruuanlaittoa ja pyykkiä varten! Iloitsin kun oli vetä kylliksi siinä kaivossa, sillä monet kaivot pakkasaikana melkein kuivuivat.

Sitten se tapahtui. Sota alkoi. Kuulin kuinka Tiltu puhui: "Puna-armeija on vallannut Kiviniemen kaupungin!" Silloin koski sydämeen. Jotain oli kadonnut ainiaaksi. Kaikki oli enää historiaa, ollutta,

mennyt. Parasta mitä ihmisellä on, omistaa kotiseutu, oli nyt hävitetty ja vieraiden hallussa. Miksi, miksi? Siihen ei ole vielä tultu täysin hyväksyttävää vastausta.

Sotauutisia kuuntelimme, vaikka joskus oli vaikeaa saada puheesta selvää. Puolamaa selitti, että venäläiset yrittävät häiritä lähetystä Kuollan niemimaalla olevan Imadara-voimalaitoksen avulla.

Joulukuun loppupuolella Lauri sai lomaa ja tuli tervehtimään meitä. Hän oli käynyt Kylmäkoskella, jonne Tauno Kuisma oli lopuksi päätynyt hevosen ja Raiku-koiran kanssa. Laurilla oli mukana rippeitä, mitä kuormasta oli jäänyt, jonka oli viime hetkenä pakannut kotoa lähtiessä. Toivon, että minkä ottivat, ottivat tarpeeseensa ei varastamisen sanelemana. Sellaista on sota. Olin iloinen siitä vähästä, mitä oli jäänyt jäljelle ja niitä säilytän yhä kuin pyhäinjäännöksiä.

Joulukin läheni. Naapuri toi kauniin, tuuhean kuusen. Kuusi teki pienestä huoneesta juhlanan. Kylän pienestä kaupasta sain ostaa kynttilät ja lapsille pienet lahjat. Postissa tuli myös Fainalta ihana joulupaketti. Sain myös riisiä ja luumuja. Naapurin emäntä toi voipullia, joita Lapissa osaavat niin taitavasti paistaa. Kaikki oli hyvää.

Kun sytytimme kuusen kynttilät ja rukoilimme isälle varjelusta. Kaikille varjelusta ja sodan loppumista! Me neljä olimme sylikkään ja tuntui kuin ei elämä vielä ollut loppussa. Tuntui kuin sittenkin Luoja

vielä tulisi antamaan uutta vanhan tilalle. Ohjaisi uusiin oloihin jos-sain, silloin vielä tietämättömiin.

Sodankylän evakot toivat hinkuyskäepidemian. Päätin lähteä Pelloon, missä saisin lääkärin apua. Sain kyydin naapurin hevosella. Joulukuusi jäi pihaportaikon eteen pirteänä seisomaan aivan kuin hyvästellen kun lähdimme, taas uutta tuntematonta kohti. Kulkuset helisivät. Kuinka helisivätkään. Oli ihan joulukirkkoon meno mielessä, kun ajoimme lumisien timanttihoh-toisten metsäteitä reunustavien puiden oksien melkein hipaisevan meitä. Lapsista se oli hauskaa ja huudahtelivat kun lunta putosi oksilta kasvoille.

Edessä oli uusi elämä — uusia kokemuksia, elämyksiä. Hyviä ja huonoja. Vuorotellen.

Tänä jouluna 1985 sain Kaisa Honnin tyttäreltä joululahjaksi "Uikku parvi"-nimisen riippukoriste. Asetin sen riippumaan keittiön ja ruokapaikan aukkoon. Kun aamuaurinko sattuu siihen, niin se luo valopilkkuja vastakkaiselle tummalle seinälle. Tuollaisia häilyviä valopilkkuja ovat elämänkin ilon antimet. Välkkyvät hetken. Kaatoavat! Palaavat taas kun vaan jaksaa odottaa.

Klaudia



Pärssisen Konepaja

35500 KORKEAKOSKI PUH. (935) 81204

VALMISTAMME M.M:

**TERÄSRAKENTEITA, OVIA JA IKKUNOITA
ALUMIINISIA OVIA JA IKKUNOITA
KORISTETAKOTÖITÄ**

Mieluisia ja jouluisia muistoja ajan takaa

Ajatukseni ovat nyt kaukana sielä Kiviniemessä.

Matkustin kotiin kesälomalle ja lähdin Värtsilästä päiväjunalla, matka kesti yön ja seuraavana päivänä olimme vasta kotona. Hiitolan asemalla päästiin sentään nopeasti, koska oli matkustajajuna. Hiitolan-Raasulin rata osan matkustin melkein aina tavarajunassa, jossa oli muutama matkustaja vaunu. Nuorena sentään jaksoi. Matkalla sattui kaikenlaista joita on nyt vanhana mukava muistella. Oli hauskoja junatuttavuuksia, mutta myös vähemmän hauskoja. Usein sattui matkaan mustalaisia. Eukot povasivat ja ukot torkkuivat penkeillä. Halvalla eukot povasivat ja joskus vain kun saivat eväitä, joita näkivät minun syövä. Minulla oli tapana silloin niinkuin nykyäänkin ottaa runsaasti evästä matkalle.

Muistan vieläkin erään mustalaisen povauksen, hän kun lupasi minulle miehen ja ensin kaksi tyttöä ja sitten kaksi poikaa, ja leskeksi vielä jään. Mies kuolee. Ennustus on muilta osin käynyt toteen, mutta en ole leskeksi vielä jäänyt. Hän kyllä lupasi meille molemmille pitkää ikää.

Joulun aikaan matka oli kylmä ja rasittava.

Naapurin Helena-mummo oli aina vastaanottamassa kun tulin joulu- tai kesälomalle.

Elinan kanssa meillä oli aina hauskaa. — Menit naimisiin Petäjärvelle. Kun sait kuulla, että tulen kesälomalle, niin samana iltana kävellä lippasit sieltä minua katsomaan... Muistathan, kun meillä oli taas hauskaa...?

Kävin Elinan luona Toijalassa, tyttöjeni Ritvan ja Riitan kanssa. Riittää meillä ei enää ole. — On ikävä. Muistoissa on helppo elää,

niitä ei saa hukata.

Helena oli kaunis ja heleä loulääni. Hän kävi pyhäkoulussa kun se oli meillä ja äitini mukana muisakin taloissa. Helena veisasi virsiä kauniilla äänellään, kelpasi kyllä kuunnella. Jouluaattona Helena tuli aikaisin meille katsomaan ja nos-telemaan kattilan kansia, että mitä ruokaa oli kiehumassa... Lähti sitten Pelkiselle ja teki samoin. Sieltä matka jatkui Uosukaiselle samoissa merkeissä. Palatessaan hän kävi kertomassa mitä ruokia missäkin talossa tehtiin!

Tämä oli sitä lämmintä ja läheistä naapurirakkautta siellä meillä Karjalassa.

Nykyisin kysellään vaan reseptit ja sillä siisti.

Olin kansakoulun jo lopettanut mutta vielä vähän lapsenas tyttö, kun Suokkaan Mat-setä tuli kyselemään minua heille perunan kaivuun Helenan kaveriksi. — Vierekkäin kaivoimme, mutta minä jäin jälkeen. Hän, Helena tuli ja auttoi minua kaivamisessa ja astiamme täytyivät yht'aikaa ja perunapenkitkin olivat tasassa. Olen muistoissani elänyt monet kerrat nämä mieltä

lämmittäneet tapahtumat.

Akseli Nurmi tuli jouluaattona aikaisin istumaan meidän tuvan penkille. Äitini paistoi Karjalan piiraita. Piiraita ei Akseli välittänyt, mutta hän halusi olla siinä tuoksussa kun piiraita paistettiin. Hän kehui, ettei mikään muu haju voita tätä hajua! Ja minä olin sillä kertaa aivan samaa mieltä.

Olimme me Akselin kanssa joskus eri mieltäkin asioista. Hän lupasi aina syövänsä vanhan hattunsa, ellei asia ole niinkuin hän on sen sanonut.

Se oli tavallaan kuin vedon lyöntiä. Kyllä Akseli olisi joutunut syömään monta karvahattuaan. Sitten sovimme Akselin kanssa ja olimme taas kohta eri mieltä asioista. Hauska ja leikkisä mies oli Akseli.

Pelkisen Ida-täti tuli aina heti meille kun sai kuulla, että olen tullut kotiin. Äitini sanoi, että Ida oli käynyt jo kyselemässä milloin tulen... Ida oli äidillinen ihminen. Laurin äiti ja Klaudian anoppi.

Kuuvan Anna-Mari kävi myös usein meillä. Minä ihailin hänen keveää kävelyään. Kesäisin kun hän kulki paljain jaloin olivat askeleet kuin tanssijalla. Tuntui joskus, ettei hänellä jalkoja olekaan, niin oli keveä ja tasainen meno.

Taas olen elänyt muistoissani.

Aura Lahtinen



Kiviniemen keskustaa jatkosodan aikana.

Muistoja ja mietteitä

Joulu lähestyy ja vuosikymmenien karttuminen antavat ajatukselle vauhtia sen kulkiessa eteen sekä taaksepäin, ajan ja eletyn elämän reitillä. Näköalat muistojen maisemilla ovat laajat ja vaihtelevat katsoipa mihinpäin tahansa.

Kun suuntaan katseen menneeseen aikaan, niin sieltä palautuu mieleen lämpimiä, rakkaita muistoja äidistäni. Hän on ollut poissa luotamme jo yli kolmekymmentä vuotta, mutta ajatuksissa hän on yhä lähellä.

Siellä Riiskan Kuparisella, lapsuuden kodissa ja Kanneljärven kansanopistossa ollessa äiti varmaankin oli oppinut ahkeruuden hyvine työtaitoineen, joita hän sitten opetti meille lapsillemme. Äiti neuvoi ja kasvatti meitä lempeästi ja kärsivällisesti. Se oli ominaista hänen luonteenlaadulleenkin.

Varsinkin käytännön lahjakkuus tuli näkyviin äidin talouden hoidossa. Maanviljelys- ja ohella hoiti hän lehmä ja kasvatti vasikoista nuorta karjaa omaan tarpeeseen ja myytäväksi. Siinä äidin mukana työssä ollessa saimme mekin arvokasta opetusta karjanhoidossa. Siitä oli apua myöhemmin työpaikkaa hakiessa siirtolaisen evakkotiellä. Jos ei karjaa olisi osannut hoitaa, niin moni työpaikka olisi jäänyt saamatta niissä olosuhteissa.

Sota-aikana, maanpuolustustyös-

sä ollessani tarvittiin osaamista karjankin parissa ja myöhemmin Pohjois-Norjassa sodan jälkeisessä työpaikassa, tämä taito oli tärkeä sieläkin muiden, kouluissa saatujen ammattioppien lisäksi.

Kotoiseen elämään Suvannon rantakodissa kuuluivat kaksi tuttua ja kotoista työn ääntä: rukin (vokin) surina ja separaattorin hyrinä. Näitäkin toimituksia äitini oli kotona johtamassa ja useimmiten tekevänsäkin.

Jos ei olisi tullut lähtöä Karjalasta, niin olisi eräs puoli äidin ominaisuuksista voinut jäädä hyvin vähäiselle huomiolle. Se oli kirjoituslahja, joka ilmeni kirjeiden kirjoitus-työssä, kun välimatkat lähiomaisinkin olivat usein pitkät ja aiheuttivat henkilökohtaiselle keskusteluyhteydelle vaikeuksia. — Silloin äiti pääasiassa hoiti perheemme kirjeenvaihdon.

Kirjoituspuuhassa äiti oli nopea. Tuvan pöydän ääressä syntyi kirje nopeasti. Käsiala oli kaunista ja helposti luettavaa. — Sota-aikana äiti piti kirjeenvaihtoa yllä monien Riiskan kylän asukkaiden kanssa. Hänen sisarensa Emma, Anna ja Heli-täti sekä Nikolai Pekkanen kuuluivat hänen kirjeenvaihtonsa piiriin aikoinaan.

Omalle kohdalleni osuneet äidin kirjeet ovat yhä tallella ja mieluista luettavaa. Niistä säteilee rakkaus,

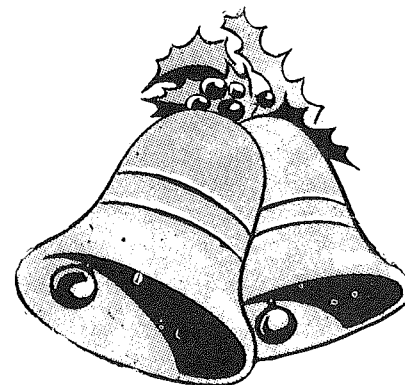
huolenpito ja syvä rauha. Tulee mieleen Raamatun sanat: "Rakkaus ei koskaan häviä."

Muistojen parista täytyy tehdä suuri harppaus eteenpäin ja palata nykyajan mietteisiin. — Tuntuu siltä, että nykyiseen elämänvaiheeseen sisältyy paljon luopumista. On luovuttava monesta ikätoverista, ystävästä ja omaisesta, joiden aika tässä elossa on päättynyt. Tämä aiheuttaa orpoutta. Tulee ajatus: miten tästä jatketaan eteenpäin? — Itse olen päättynyt siihen optimistiseen käsitykseen, että uusia ihmisiä tulee aina elämän ovesta sisälle. Heidän kanssaan on jatkettava mahdollisimman rikkaasti ja täyspainoisesti elämää eläen.

Olkoon sielussa tilaa auringonpaisteellekin, joskaan syvää kaipautta ei voi estää saapumasta toisinaan.

— "Joka aamu on armo uus'." — Näissä mietteissä yritän raottaa lähestyvän Joulun ovea, uskoen sen aukenemiseen.

Elsa Tuokko



Φ

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI

Lempäälän-Viialan
Osuuspankki

Φ

Joulu-uutinen

Oletko kuullut ihmettä? Betlehe-
missä tallissa on syntynyt kuningas!
Minkä valtakunnan?!

Katso ylös, katso alas, oikealle,
vasemmalle, eteesi ja taaksesi, kai-
ken minkä näet on tuon kuninkaan
ja kaikki mitä et näe on myös Hä-
nen.

Ikuisuus, avaruuden loputto-
muus...

Tuon Kuninkaan vallan suuruut-
ta ei ihmisjärki koskaan tajua!
Nöyry ja kumarra ja luota Hänen
taitavaan hallintaansa, sillä Hän te-
kee kaiken parhaaksesi.

Hänen valtakuntansa perustusla-
ki on: "Usko, Toivo ja Rakkaus".
En tosiaan ymmärrä, mutta tahdon
rauhan sielulleni, siksi tahdon olla
nöyrä.

Klaudia Pelkinen



Kuolleita

Filemon (Ville) K e k k i syntyi
8.3.1891 Sakkolan Arkuntanhuas-
sa, kuoli 4.10.1986 Lempäälän
vanhainkodissa. Viimeinen kotikylä
Sakkolassa oli Kiviniemi. Siunaus
Lempäälän kirkossa 18.10.1986 ja
muistotilaisuus seurakuntatalossa.

Lyydia Etiida O l l i k a i n e n
os Kallonen syntyi 7.8.1900 Sakko-
lassa, kuoli 22.10.1986 Tampereel-
la. Viimeinen kotikylä Sakkolassa
oli Ojaniemi ja viimeinen kotipaik-
ka Tampere.

Tauno K a r j a syntyi
30.6.1909 Muolaassa, kuoli
4.9.1986 Jyväskylässä. Entinen ko-
tikylä Sakkolassa oli Petäjäjärvi.

Agda Alisa R u u s k a n e n os
Kelo syntyi 26.7.1921 Sakkolan

Joulu- ajatuksia 1986

*On tullut joulu,
juhla Jeesuksen.
Me hiljennymme
luona muistojen*

*On takanamme
paljon elämää.
Se ilon aiheet,
murheet sisältää.*

*Nyt kaipaus
niin kipeästi käy.
— On poissa ystävä,
ei häntä näy.*

*Hän pääsi joulueroon
toisen maan.
Me täällä, maassa,
käymme juhlimaan.*



*On joulu ilman
hyvää ystävää,
kuin joulukuusi
vailla kynttilää.*

*Niin moni meistä
surun suuren saa.
Se joulunakin
painaa, masentaa.*

*Ei muuta lohdutusta ikävään,
kuin minkä joulu
antaa lahjanaan:*

*"Oi ystävä,
taas uudet kynttilät,
kuin tähdet,
elämäämme syttyvät."*

Elsa Tuokko

EDULLISESTI

- Kehystykset
- Taiteilijatarvikkeet
- Lahjatavarat
- Valokuvakehykset
- Kuvapalvelu
- Kamerate

Passikuvat HETI!

Ota osoitteeksi palveleva

**KEHYS- JA
LAHJAPISTE**

T:mi Valio Rauhala

Puutarhakatu 23

TAMPERE

Puh. (931) 128 575

Emman ja Manun tarina

Sakkolassa heidän tarinansa al-
koi, siellä he syntyivät ja kasvoivat
naapurikylien lapsina, Emma La-
pinlahdessa ja Manu Ojaniemessä.
Jo nuoruusvuosina he tutustuivat
toisiinsa niin läheisesti, että sitä voi
sanoa rakkaudeksi. Avioliiton he
solmivat "kaksikymppisinä".

Alkoi yhteinen elämä ja sen to-
dellisuus. Emma joutui miniäksi
suureen maalaistaloon, jossa työtä
riitti. Varsinaisten päiväskareitten-
sa lisäksi hän joutui hoitamaan ja
kasvattamaan maankuuluja Sakko-
lan rotuporsaita. Sillä Ollikaisen ta-
lo oli eräs niistä monista Sakkolan
taloista joissa harrastettiin voima-
peräistä sikataloutta.

Ollikaisen veljekset harrastivat
melko laajassa mitassa myös por-
saiden ostoa ja edelleen markki-
nointia maan eripuolille. Tässä per-
heyrityksessä Manu ja Emma jou-
tuivat olemaan mukana. — Emma
porsaidenhoitajana ja kasvattaja-
na. Manu ostomiehenä, "parisniek-
kana" kulki kylillä. Näin jatkuivat
työntäteiset mutta samalla onnelli-
set avioliittovuodet aina sotavuosiin
asti.

Syttyi talvisota. Manu joutui
toisten miesten mukana rintamalle,
Emma evakkotaipaleelle, joka johti
tällä kertaa Kylmäkoskelle.

105 päivää kestänyt talvisota
päätyi kohtalokkaasti: Kotiseutu
oli menetetty.

"Minne menen, minne harhaan
en mä tiennyt itsekään"... Nämä
tunnelmat pyörivät karjalaisen hei-
mon, kuin myös Manun ja Emman
mielissä. Rauhattomuutta oli kaik-
kialla ja tulevaisuus tuntui toivotto-
malta, synkältä...

Jatkosota syttyi kesäkuussa 1941.
Antaen uutta tulevaisuuden toivoa.
Manulle jo sodan alku muodostui
kohtalokkaaksi, sillä jo sodan alku-
vaiheessa 1 päivänä syyskuuta 1941

Manu haavoittui vaikeasti jalkaan
joka jouduttiin amputoimaan. Ma-
nu joutui loppuelämänsä liikku-
maan ilman toista jalkaa Emman
hellien ja auttavien käsien tukema-
na. Paljon sai Manu elämänsä aika-
na kärsiä kipua ja tuskaa, mutta ai-
na jaksoi Emma olla hänen rinnal-
laan auttamassa ja lohduttamassa.

Kiitos Emma!

Tämäkin sota päättyi Karjalan
menetykseen. Uusi evakkotaival oli
edessä ja se johti Manun ja Emman
tien Saarijärvelle ja sieltä Ruovedel-
le sekä lopuksi Lempäälään.

Lempäälästä muodostui heidän
uusi kotiseutunsa. Ensin he asuivat
ostamassaan omakotitalossa Hak-
karissa. Manu kuoli joulukuussa
1968. Vähän ennen Manun kuole-
maa Emma ehti varata itselleen osa-
kehuoneuston Lempäälän Rauhan-
tammesta, johon hän muutti vuon-
na 1969.

Manun sotavamma sitoi Emman
elämään ja toimimaan kodin piiris-
sä. Rauhantammeen muutettuaan
koitti Emmalle vapaampi aika, jon-
ka hän myös hyväkseen käytti, ret-
keilyt, ulkomaanmatkat ja osanotto
seura- ja järjestötoimintoihin kuu-
luivat hänen "ohjelmaansa". Näi-
den kaikkien harrastusten ansiosta
on hän, korkeaan ikään jo ehtineen,
pysynyt erittäin hyväkuntoisena
niin ruumiillisesti kuin henkisesti-
kin.

Kun Emma muistelee ja kertoo,
niin hänelle tulee mieleen nuoruus-

vuodet, ensitapaaminen Manun
kanssa, häämatka soutuveneellä yli
Suvanto-järven Sakkolan kirkol-



Emma ja Manu Ollikainen

le... Alttarilla luvattiin molemmin-
puolista rakkautta ja uskollisuutta
toisillemme ja mikä luvattiin se
myös täytettiin... Emma huokaa
ja jatkaa: Siitä on jo pitkä aika, lä-
hes 20 vuotta olen jo leskensänkyä-
kin maannut kunnialla...

"Elin elämäni Manulle. Eletyn
elämän muistot tuovat lohtua ja si-
sältöä rauhaan elämäniltaani, lo-
pettaa Emma.

V.K.

Nokian Joenpohjassa on kasvanut
LANTTU

jonka paino on yli 9 kiloa. Matti
Nuora kylvi ja lannoitti kasvupa-
ikan. Laina tekee lantusta tukevan
aterian jouluksi.



**REMINGTON
METSÄSTYSASEITA**

**T:mi H. Karttunen
puh. (931) 411 497**

Tampereen Messukylän seurakunnan
350-vuotisjuhlan perinnekulkue

Elämä jatkuu

Näin oli otsikoitu Messukylän karjalaisten osuus, kun Messukylän seurakunta muisteli menneisyyttään järjestämällä 350-vuotisjuhlaansa kunniaksi näyttävän historiallisen perinnekulkueen. Kulkue oli jaettu 27 eri aikajaksoon, alkaen Vilusen kivistä ajoneuvoja ja päättyen nykyajan. Kaikkiaan yli 300 ihmistä oli puettu ja maskeerattu kunkin aikakauden mukaisiin asusteisiin. Toistakymmentä armeijalta vuokrattua hevosta ajajineen, veti kuka minikinlaista ajoneuvoa, tai kasakoita ratsailla, evakkeille oli hankittu lehmä lainaksi Esko Juvan navetasta. Lisäksi kulkueessa oli sikoja, lampaita ja muita kotieläimiä. Monikirjavainen joukko järjestäytyi lähtöalueelle jo aamuvarkaisella.

Messukylän kohta kuusisataa vuotta vanhassa kirkossa pidetyn juhla jumalanpalveluksen jälkeen liikkeelle lähtenyt kulkue esiteltiin monituhapäiselle yleisölle Messukylän urheilukentällä.

Talvisota — Jatkosota

Sillanpään marssilaulun sävelten kaikuessa kovaäänisistä, nousi vuorollaan talvisodan lumipukuiset miehet korokkeelle, jossa heidät esitteli juhlamenojen ohjaajat Matti Heinivaho ja Lauha Peltola. He kertoivat, että messukyläläisiä kaatui talvi- ja jatkosodassa yhteensä 88 miestä ja haavoittui moninverroin enemmän. Nämä sodan uhrin ja heidän omaistensa tuska, oli messukyläläisten osuus siitä hinnasta, minkä itsenäisyyden säilyminen maksoi.

Musiikki oli välillä vaihtunut yhä vaikuttavammaksi, kovaäänisistä kaikui kentälle ”Oi kallis Suomenmaa”. Tämän musiikin aikana nousivat esittelyyn jatkosodan nuhraantuneissa asepuvussa olleet sotilaat.

Sotilaiden poistuessa ja musiikin hiljalleen vaimennuttua, tulivat esittelyyn karjalaisryhmä, joista osa hevosineen, kuormineen ja lehmi-



Evakkoryhmä valmistumassa pitkälle matkalle.

neen suuntasi kulkunsa korokkeen ohi, pysähtyi sen kohdalle ja alkoi syödä eväinä olevia perunakakaroita.

Elämä jatkuu

Juhlamenojen ohjaaja kuuluttaa: Jo sotien aikana oli karjalaisten murre helähdellyt pitäjän eri kullilla ja jatkosodan loputtua siirto-

laiset olivat hiljalleen sopeutumassa messukyläläisten perin hämäläiseen elämäntyyliin. Tässä kulkueessa mukana oleva karjalaisten ryhmä oli muodostettu Sakkolasta Messukylään siirtolaisena muuttaneen Martti Karosen perheestä.

— — —

Siirtolaisisäntä: ”Voitasittaks työ hyvät ihmist sannuo, jot mist pääsy HAIHARAA? — Ko meijä pitäis peässä sin?” Isäntä jatkaa: — ”Mie uon itse henkilökohtasest 41 vuotta sit kulkent teä matka, tuli Messukylä rautatieasemal ja sielt evakkokuormine ja elläiminnei kulkent meil osoitetul Kaukajärve takan sijatseval Suoniitty-nimisel

pika-asutustilallei. Kaikkijoa tuolt Kaukajärve takant, Rusko-alueilt sai uuve koi seitsemä Sakkolast tän muuttanutta moaviljelijäperettä. Meijä lisäks hyö olliit: Hännikäise Eedvardi pere, Kuisma Arvi pere, Ryypö Benharti pere, Aaro Luuko pere ja sit viel tuol perä Ruskos olliit Kuisma Osmo ja Kuisma Matti perreinie. Eikä siin suurempii ylimänökausi olt aikoa, vaik sopeutumine messukyläläisii peri hämäläisii elämätyylii veikii oma aikaas, eikä meih evakkoihe joka paikas suhtauvuttu kovi ymmärtäväisestkää. Mut ko pitäjäs ol sentää järkii ja kuntuo, niikun laulussakin



Jokohan Mantsikki pitäisi lypsää?



Tänään

Sanojen tuulimyllyt
pyörivät
maapallon ympäri.
Suuria, viisaita,
vaarallisia sanoja...
Sanoja jotka
tekoina
päätyvät pisteeseen,
jäävät tuhkaksi,
jättävät tuhkaa.
— Kuka lausuisi
luomissanat
uudestaan?

Vivi Paasikunnas

YK.

On olemassa maailmanjärjestö
Yhdistyneet Kansakunnat.
Mitä varten?
Peltoja, taloja,
metsiä, järviä,
meriä, lintuhäkkejä.
Suuria ja pieniä
kansoja varten,
ettei maapallo
ajaisi karille.
Sitä varten
on olemassa
YK.

Vivi Paasikunnas

lauletaan, sekä toimeen tartuttiin, niin alkoi meijä siirtolaisiikin osalt vuosikymmenii kestänt sinnikäs puurtamine, rakentamine ja raivaaminen rauha-ajan henges.”

”Mut tosjoa! Voittaks työ hyvät ihmist neuvuo, jot mist myö peäseä Haiharoa?”

”Tuohon suuntaan menette”. Ohjasi juontaja.

Siirtolaisisäntä

Evästä piti olla mukana pitkällä matkalla. Ruokailutauko parhailaan menossa.



VEIKKO SOKURA
Erikois-
hammasteknikko
TAMPERE
Mäkipäänkatu 39—41 II kerros
Puh. 556615



Sakkolan Haitemaan Naisvoimistelijain 10-vuotisjuhlan esiintymisryhmä. Kuvassa vasemmalta: Aili Koiranen (Kuisma), Elsa Hätönen (Naskali), Aino Naskali, Hilja Koiranen, Tyyne Valtonen (Kuisma) Lahja Söderström (Koiranen), Helena Holttinen ja Rauha Koiranen.

Laatokka — Karjalan meri

Laatokka — Karjalan meri nimisen kirjan on kirjoittanut Paavo Koponen. Kustantaja on Otava.

Olen ahmien lukenut kirjan.

Kirja on teos joka kertoo vain totuutta karjalaisten elämästä, kestämisestä ja kärsimisestä ja elämän myönteisyydestä.

Tämä kirja kertoo totta myös Karjalan luonnosta, maasta ja meristä.

Tämä kirja kertoo TOTUUDEN Suvantolasta.

Tämä kirja kertoo TOTUUDEN Karjalasta.

Tämän teoksen luettuaan OI-KEIN käsittää mitä on elää karjalaisena ja suvantolaisena menneitä aikoja, sillä tulevaa emme tiedä.

Tämä kirja olkoon kunniapaikalla jokaisen suvantolaisen kodissa.

Tämä kirja kuuluu koko Suomen kansalle.

Viljo Purontaa

Lempäälän vuoden yrittäjäksi

on valittu Kaija ja Pertti Nuora Lempäälän Kuljusta.

Heillä on 20 työntekijää ahertamassa putkiliikkeessään. Nuora-suvun entinen kotikylä oli Sakkolan Haparainen.

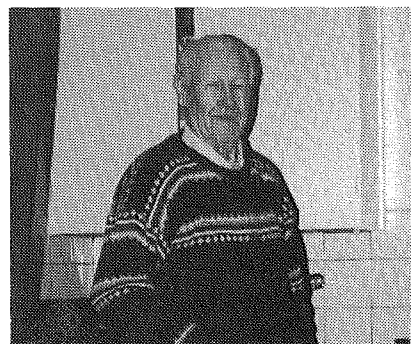
Sirkka ja Juhani Kiuru, vuoden yrittäjät Vesilahdessa

Heillä on Kiurun leipomo ja NKT-sähköliike Vesilahdessa.



Vuosia täyttäneitä

97 VUOTTA täytti 26.10.1986 Maria Nuora os Tiinus Kauha-joella. Hänen entiset kotikylänsä Karjalassa olivat Sakkolan Haparainen ja Metsäpirtin Terenttilä.



97 VUOTTA täytti 3.12.1986 Matti Käppi Äänekoskella. Entinen kotikylä Sakkolan Kiviniemi.

85 VUOTTA täytti 14.10.1986 Aino Uosukainen os Sangren Tampereella. Aino Uosukainen on suorittanut elämäntehtävänsä kotiäitinä omassa perhepiirissä. Harrastuksiin on kuulunut marssityö. Hän on ollut mukana Valkjärven ja Kiviniemen marssien toiminnissa, myös sotien jälkeen Viialassa ja Lempäälässä. Kotiaskareiden ohella hän on harrastanut tiiviisti käsityöiden tekoa. Monet kauniit käsityöt kertovat hänen lastensa ja lähiomaisten kodeissa Aino Uosukaisen ahkerien käsien saavutuksista. Merkkipäiväänsä Aino Uosukainen vietti lastensa ja lähiomaisten parissa.



80 VUOTTA täytti 30.8.1986 leskirouva Lahja Metsä os Räikkönen Lempäälässä. Hänen kotikylänsä Karjalassa oli Sakkolan Kiviniemi.

80 VUOTTA täytti 20.10.1986 Hilja Koiranen Toijalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolassa Haitemaa. Hän on käynyt liikuntaohjaajakurssin ja on toiminut voimistelunohjaajana ja osallistunut Karjala-seuran toimintaan.

75 VUOTTA täyttää 23.1.1987 kansakoulunopettaja Meeri Weissel Petäjävedellä ja hän viettää syntymäpäiväänsä Petäjäveden seurakuntatalossa lauantaina 24. päivänä tammikuuta 1987 kello 12. Hän on Sakkolan Karholan tyttöjä ja toimi jo Sakkolassa kansakoulunopettajana Valkjärven koulussa.

60 VUOTTA täytti 22.10.1986 Matti Kuoppo Valkeakoskella. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Röykkylä.

Sadat ihmiset ovat tulleet tuntemaan Matin ripeänä ja "hövelinä" kauppiaina. Pitkän kauppiauran aikana hänen pääperiaatteen onkin tullut palvelu. Nykyisen kovan hintakilpailun aikana, palvelun kärsimättä, on eräs Matti Kuoppo ammattitaidon näyte.

Kauppiaksi Matti on kouliintunut varsin pitkän linjan kautta. Ensimmäiset palvelukokemuksensa hän sai iässä, jolloin nenä juuri ja juuri ylettyi tiskin tasalle, sanoen: "Mitä tait olla?" Tämä tapahtui

Osuuskaupassa Raudun Palkealassa.

Näiden varhaisimpien kokemusten jälkeen Matti palveli asiakkaita Maamiesten Osuuskaupassa Kylmäkoskella vuonna 1940. Talvisodan jälkeen hän siirtyi Sodankylän Osuuskauppaan Anna ja Eelis Pöläsen kanssa useaksi vuodeksi.

Heidän mukanaan Matti tuli Enonkosken Osuuskaupalle. Vuonna 1944 Isänmaa vuorostaan tarvitsi Matin palveluksia. Ennen tätä hän ehti toimia Ala-Vuoksen Osuusliikkeessä Kiviniemessä.

Sodan ja vakinaisen armeijapalveluksen jälkeen Matti siirtyi Huuska Oy:lle Toijalaan, jossa toimi kauppiaina vuoteen 1960. Sitten hän otti ratkaisevan askeleen ja ryhtyi yksityiseksi K-kauppiaksi vaimonsa kanssa Valkeakoskella. Jossa aluksi toimittiin yhdessä myymälässä vuokratiloissa. Oma liike-asuintalo rakennettiin lisäksi hiekan myöhemmin.

Terveystilastista syistä Matti Kuoppo siirtyy ansaitulle eläkkeelle, vaimo Paulan jäädessä hoitamaan toista myymälää. Toivotamme Matille raittisia eläkepäiviä ajatuksella: "Ilo pintaa, vaik syvän märkänis."



50 VUOTTA täytti 21.11.1986 Leena Liisi Honkanen os Purontaa Kauniaisissa. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä. Hän on toiminut lähes kolme vuosikymmentä Instrumentarium Oy:n palveluksessa, josta lähes 20 vuotta osastosihteerinä. Hän oli myös noin 10 vuotta Sakkola-seuran sihteerinä Helsingissä.

Sakkola- seura ry



Pikkujoulu 20. 12. 1986 klo 19.00 Lallukan taiteilijakodin ravintolassa Apollonkatu 13. Illalliskortti 60 mk. Sis iltapalan.

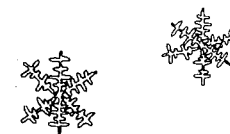
SAKKOLAN KK NUORISOSEURA kutsuu

SAKKOLAN SOTAINVALIDI- JA VETERAANIKERHON JÄSENET

yhteiseen pikkujoulun viettoon PIRKKALAAN IRJA JA RISTO JÄÄSKELÄISELLE sunnuntaina joulukuun 7. p:nä 1986 klo 12.00.

Tervetuloa!

Sakkolan KK NS.



Sakkolalaiset!

Sakkolan sotainvalidi- ja veteraanikerholaiset toivottavat kaikille sakkolalaisille kautta koko Suomenmaan

ONNEA VUODELLE 1987!

Esitämme kiitoksemme kaikille niille sakkolalaisille jotka niin suuremmoisella tavalla ovat tukeneet kerhomme toimintaa, niin henkisesti kuin taloudellisesti, tällätavoin olette antaneet mahdollisuuden toimia mukana sakkolalaisen kulttuurin vaalimisessa. Esitämme kiitokset Suvannon Seudun toimitukselle niinkuin Suvanto-säätiöllekin hyvästä yhteistyöstä josta osoituksena on, että Sakkolan pitäjäjuhla on vuonna 1987 annettu kerhomme järjestettäväksi Tampereella.

Kerhomme jäsenet toivottavat kaikille sakkolalaisille oi-kein hyvää joulua ja hyvää rauhan vuotta 1987.

Sakkolan Sotainvalidi- ja veteraanikerho.

Martti Karonen Lauri Lamppu



Toimituksen tuoli

On eletty syksyaikaa ja on sataanut jatkuvasti. Silti ovat ihmiset olleet yllättävästi liikekannalla, koska elellään autojen aikakautta ei pitemmätkään välimatkat ole tapaamisten esteenä. Yllätyksiäkin on sattunut.

Yllätys oli sekin, kun Veikko Juvonen Kalvolasta poikkiesi puolisoineen ohikulkumatalla pikemmin. Toivottavasti tulevat toistenkin, sillä minun puoleltani ei nyt vastaanotto oikein ollut kehuttava, tilanne tuli niin yllättäen. Yritän toisella kertaa minäkin petrata seurustelun tasoa, joka nyt kävi liian äkkiä... He eivät tulleet taloon kuin hierojat, vaan ojensivat minulle Veikko Juvosen kirjoittaman teoksen Vuokselan kylät ja asukkaat". Kiitokseksi "hyvän lehden toimittamisesta..." Mitä tuohon vastaisi — muuta kuin parhain kiitokseni! Kirja on monesti jo "läpiluettu". Kirja sopii jokaisen kannakselaisen kirjastoon, jos on vielä mistä saatavana.

Sieltä Vuokselan Ventelän hovin alueelta minunkin isän puoleinen

suku tuli 1730-luvulla, jolloin asettuivat asumaan Sakkolan Petäjärven hovin alustalaisiksi. Miksi he siirtyivät hovista hoviin, sitä ei enää kukaan tietäne?

Poikkiesi myös Aino Pokkinen os Jääskeläinen aviomies Veikkoinen. Häinkin uusi mukava tuttavuus, on syntyjään Räisälästä. Räisälä oli luonnonkaunista ja varsin varakasta paikkakuntaa ja olen sitä mieltä, että kivennappoiset turhaan korostivat vain heillä kerjäläisten tulevan omillaan toimeen. Kyllä vaurautta oli kaikkialla Kannaksella. Pokkisten kanssa myös oli mukava juttuhetki, toivottavasti myös heidän kanssaan saa toisten pitempään rupatella.

Ajatukseni herkistyivät, kun huomasin Karjalan Liiton urheilutoimikunnan päättäneen jakaa ensimmäisen kerran Talvio-stipendit neljälle nuorelle urheilijalle jotka ovat yltäneet jo kansalliselle tasolle saakka kilpailuissa. Sanon lopulta, sillä minua on asia jurnuttanut ja lienen jupissutkin useamman kerran tämän suuntaisen toiminnan tehostamisesta. Nyt annan täyden tunnustuksen ja kiitoksen Karjalan Liiton urheilutoimikunnalle toiminnasta, että lopultakin patruunat heräsi!

Muistan, kun aivan pikkupoikana, kohta lukemaan opittuani sain vintiltä käsiini hyvin vanhan Kyläkirjaston Kuvalehden ja siitä jäi mieleeni hokema: "Mitä vanhana ilolois, kunhan on lämmin." Nyt elettyäni jo yli 70 vuotta tuntee luisaan ja ytimissään kuinka hyvä ja tarpeellinen on lämpö ympäri vuoden, siksi luulisin toisten etelän aurinkorannoille rientävän, mutta kyllä minusta hyvin lämmittää uunit ja patterit, juotavat, peitteet ja vaatetus.

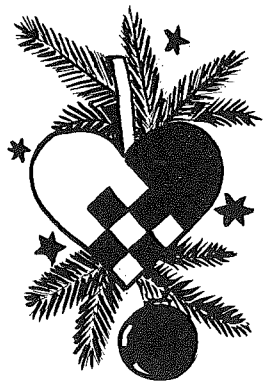
Silti kumminkin tuntuu, ettei ilokaan tässä ikäluokassa ole pahitteeksi elämässä, etenkin kun nyt tämä pakina on joulunumeroon tarkoitettu. Kesä on Suomessakin

useimmin helteinen, talvi vilussa värisyttää. Ja silti joululaulussa kysytään: "Nyt onkos tullut kesä jo talven keskelle...?"

Joulu taas saapu. Joulu on hyvin lämmin ja iloinen asia kaikille vanhimasta vaarista kuopukseen saakka. Joulusana on hyvä ja lämpöinen, virkistää ja herkistää ajatuksen arkihuolien yläpuolelle. Nostaa katseet korkeammalle.

Toivotan Suvannon Seudun puolesta ja henkilökohtaisesti jokaiselle ystävällemme **HYVÄÄ JOULUA JA ONNEA VUODELLE 1987!** Vaikka tähän joulunumeroon olikin käytettävissä poikkeuksellisen runsaasti jouluaiheita on uuden vuoden toivomus jälleen: kirjoituksia, kirjoituksia runsaasti.

Ensi vuonna on turvauduttava enemmän valokuvasivuihin ja näin yritettävä eteenpäin, siinä sivumäärässä minkä tuntuu rahkeet kestävän. Ensi vuonna toivon mukaan tavataan!



☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Näyttelijä

TAUNO SÖDERILLE

on myönnetty valtion ylimääräinen taiteilijaeläke. Hän on syntynyt Sakkolan Ojaniemessä ja nykyinen asuinpaikka on Helsinki.

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Talvisodan joulu 1939 Taipaleessa

Yli 40 vuotta olemme saaneet nauttia rauhan joulusta. Näin ei aina ole ollut. Kärsimyksiä kokematon ei siten aina voi käsittää rauhan, hyvinvoinnin ja vapauden merkitystä. Nykyisyys lepää menneisyyden päällä. Jos ei tunne menneisyyttä, ei osaa oikein suhtautua nykyisyyteen, eikä oivaltaa tulevaisuutta. Nykyinen hyvinvointi ja vapaus perustuu menneisyyden kärsimysten pohjalle.

Tämän käsittääksemme, palaamme nyt talvisodan jouluun v. 1939 Taipaleessa.

Oli jouluaatto. Taipaleen rintaman Kirvesmäen alalohkoon kuuluvan Patoniemen tukikohtaan on edellisenä yönä saapuneet uudet miehet Sortanlahdesta Rannikkotykistörykmentti 3:n Kannaksen lohko pyhäjärveläisiä vapaaehtoisia poikia, Noitermaasta, Montrualta, Alakylästä, Pyhäkylästä ym. Muistamme nimiä: Armas Puranen, Jussi Pohjolainen, Ilmari Honkanen ym.

Haparaisten kylän kohdassa olevaan Kekinniemen tukikohtaan on myös saapunut uusi miehistö, samoista kyllistä. Muistamme mm. Soini Pärssisen ym. Sakkolan kunnalliskodin rannassa olevassa Hovinniemiessä on samaan aikaan tapahtunut miehistön vaihto. Kaikki pyhäjärveläisiä vapaaehtoisia. Yöllä pimeään aikaan oli vaihto suoritettu. Oli otettu vastaan nämä kuopille ammutut asemat ja tasaiseksi pyyhkiytyneet ampumahaudat. Asemien tausta oli ammuttu murskaksi vihollisen tykistön toimesta.

Päivisin ei tänne juuri olisi pääsyt elävänä, muuta kuin ihmeen kautta, sillä rannassa olevat kaseimatit olivat jatkuvan tykistön tulen

alla, eikä yhteyttä ollut taakse lainkaan. Kaikki huolto piti tapahtua öisin.

Petromaxin valaisema, katostavetta tippuva ahdas sementtikorsu oli miehiä täynnä. Itsensä oikaisemaan pystyi vain n. 8 miestä, toisten seisossa kovassa tungoksessa, syöpäläisten vaivaamana tunkkaisuudessa ja sakeassa ilmassa, jossa tunnelma oli lähinnä haudan kalmaa muistuttava. Olisi ollut rikos lausua jokin turha sana, vitsi tai kirous.

Vartiovuoroista pidettiin kirjaa, samoin rantavarmistuksen ajasta. Päivisin iski kasemattia huojuttava tykistötuli jatkuvasti niemeen. Oli vain hetken kysymys milloin täysosuma hajoittaisi koko aseman.



Patoniemen- Keljan välistä taistelumaastoa valok. kes. 1942.

Onneksi vihollinen lopetti illan pimeän tullen tykistöammunnan, kun se ei voinut vastarannalta johtaa tulta pimeään takia. Myöhemmin se ampui myös öisinkin.

Jouluaattoiltana oli sotilaspastori käynyt tervehtimässä miehiä, toivottamassa hyvää Joulua ja tuoden radion joululahjaksi. Aattoillan jouluradiosta kuuluva joulujumalanpalvelus varmasti toi jokaisen mieliin aikaisemmat joulut, ja moni täällä kuolemankellarissa pyyhki kyynelkääränsä parhaimmista poskeltaan.

Sakea sumu lepäsi raskaana Suvannon yllä. Eilen pohjoisesta puhaltehtu tuuli oli tyyntynyt aamu-yön kylminä tunteina. Lähes 20

pakkasasteen aiheuttama raksahtelu kuului rannan rikkiammutuista puista. Joulukuun 25 päivän aamu vaikutti Patoniemen — Keljan kohdalla rauhalliselta. Vilakkalan — Keljan korsuissa nukuttiin. Edellisenä yönä oli Suvannon rantavarmistusta lisätty, miehittämällä kasemattien välisiä tyhjiä kohtia JR 99 III pataljoonan 9:n komppanian miehillä. Oli näet huomattu kilometrin pituisen vihollisosaston marssineen Suvannon vastarannan teitä pitkin aina Sakkolan Haparaisten ja kirkon kohdalle asti sekä miehittäneen vastarannan.

Joku aamuvirkku mies oli aloittanut jouluaamun kahvinkeiton. Suvannon jälle 200—300 m pää-

hän asetetut kuulovartiomiehet yrittivät tähyystää paikoilleen juuttuneen sumun sekaan. Kello 5:n aikaan ampui venäläinen tykistö n. 10 min. kestävästä tulikeskityksestä Kirvesmäkeen. Ammuntaa seurasi täydellinen hiljaisuus. Mutta runsaan tunnin ammunnan jälkeen, ilman pienintäkään edelläkävää varoitusta repesi koko Suvannon ranta-kaistalla jalkavaen keveitten käsiaseitten räntinä. Pari minuuttia ensimmäisten laukausten jälkeen olivat äänettömästi Suvannon ylittäneet venäläiset miehittäneet Suvannon rantaa n. 300 m leveydeltä, jatkuen nopeasti etenemistään murto-kohtien sivuille.

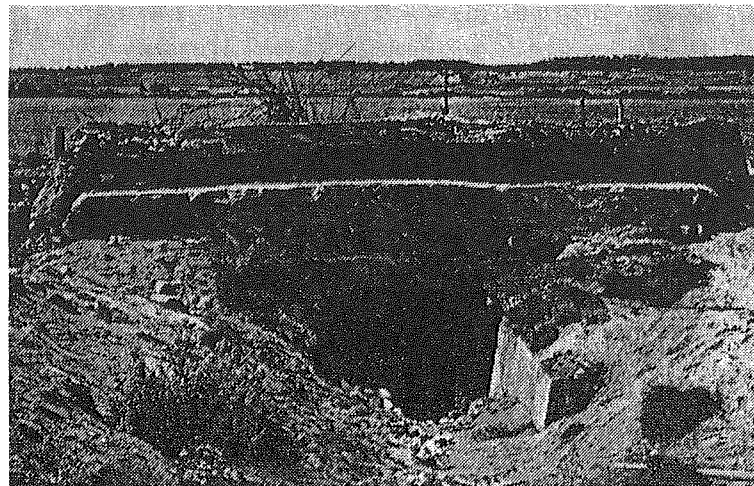
Ennen aamun valkenemista oli

Suvannon rantaa n. 800 m venäläisten hallussa. Syvyyttä vihollinen ei saanut 100 m enempää, sillä kompanian miehet taistelivat sitkeästi tukikohdastaan. Vetäytyttyään n. 300 m leveän peltoaukean taakse he pystyivät tulellaan pysäyttämään venäläisten etenemisen. Vihollinen oli kuitenkin saanut jalansijan Suvannon pohjoisrannalta.

Vilakkalan oikealla sivulla, Suvannon länsirannalla Kajavaaaren kohdalla Suvanto oli leveämpi. Rantaan pyrkivä vihollinen saapui tänne myöhemmin, törmäten Kajavaaaren miinoitukseen. Vasemmalta kuuluva tulitaistelu hälyytti Kekinniemen pyhäjärveläiset puolustajat ajoissa. Kasematin Alakylän, Heinosten ja Konnitsan pojat alkoivat tulituksen jäällä lähenevää vihollista kohden jo kauempaa, torjuen tulellaan koko taisteluiden ajan maihinnousuyrityksen.

Vasemmalla Patoniemen kohdalla on Suvanto kapeimmillaan vastapäisen niemen työntyessä pitkälle kohti Volossulan rantaa. Täältä pimeän ja sumun turvin onnistui lumipukuihin pukeutuneiden venäläisten erikoisosaston ylittää Suvanto puolustajilta salassa. Kun Patoniemen hälytyslaukaukset kajahtivat oli vihollinen jo ensimmäisillä miehillään nousemassa maihin rantapenkalta murskaantuneiden puiden sekaan. Näiden osastojen tarkoitus lienee ollut ylempänä Riiskan metsässä olevan raskaan patteriston tykkiasemien valtaus. Oikealla oleva vihollisen kolmas kiila tunkeutui Volossulan ja Pähkenikön niemeen.

Patoniemessä kuului radiosta jouluaamun virren veisuu, kun vartiomies huusi hälytyksen. Tykkimiehet säntäsivät tykille. Niitä oli vain yksi enää kunnossa Suvannon läntiseen suuntaan, edellisten tuhoutuessa vihollisen tykistötulussa. Korotus ja sivusuunta asetettiin nopeasti. Herkkä 52 mm. ammus iskettiin putkeen ja ensimmäinen lau-



Venäläiset räjäyttivät kesällä 1940 kasematin katon. Patoniemen kasematin rauniot valokuvattuna 1942. Taustalla häämöttää Raajun kylän seutu. Oikealla alareunassa olevalta penkalta torjuttiin vihollinen 50 m päässä kiv. tul.

kaus kajahti. Maaleja oli kaikkialla jäällä edessä niin, ettei ohilaukauksen vaaraa ollut. Kuitenkin pidettiin tärkeänä ampua lähinnä maihin yrittäviä tiheitä osastoja. Tuli oli tarkkaa ja tuhoisaa. Jäällä hyökkäviä vihollisia tulittamaan liittyi myös sivulla oleva suomalaisten rantavarmistus, tykistö sekä kranaatinheittimet. Myös Patoniemen jäljellä oleva miehistö tempasi kiväärinsä ja avasi tulen jäällä etenevään viholliseen.

Rantavarmistuksessa ollut kiv. ja pikakiv. ryhmä oli jo tulitaistelussa etenevää vihollista vastaan, joka katkeamattomana virtana solui niemen oikealle puolelle metsän sisään.

Äkkiä särkynyt aamun hiljaisuus oli muuttunut taistelun infernoksi. Kaikki aseet paahtoivat nopeinta tulta. Riiskan metsässä ylempänä oleva raskas patteristo 14 ampui sulkua Suvannon jäälle. Omat kranaatinheittimet takoivat iskujaan jäälle herkkinä. Konekiväärit, pikakiväärit ja kiväärit papattivat. Maihinnousseen vihollisen sivulle asetunut puolustajien jalkaväki tulitti jäältä maihin pyrkiviä osastoja. Kranaattien räjähdykset, lähtölaukaukset, haavoittuneiden valituk-

set, komentokäskyt, huudot ja kiroukset täyttivät jouluaamun ilman hirvittävällä sinfoniallaan. Vihollisen tykistö alkoi ammunnan Riiskan metsien takamaastoon sinne pyrkivien joukkojen eteen.

Puolustajien tuli kaatoi hyökkääjien joukkoja laumoittain tasaisella jäällä, josta mitään suojaa ei saanut kaikkialle tuiskuavaa tulta vastaan. Vielä aamun valjetessa Suvannon valkea jää alkoi peittyä epämääräisiin ruumiskasoihin, konttaaviin ja ryömiviin haavoittuneisiin, jotka yrittivät pelastautua omalle rannalleen. Valitettavasti monen yritykset raukesivat avun puutteeseen ja kovaan pakkaseen sekä tuleen.

Jään yli yrittävien vihollisten paras terä oli nyt sammunut. Patoniemen tykki piti tulitauon. Miehet tempasivat omat sk-kiväärinsä ja liittyivät tarkkuusammuntaa harastavien miesten joukkoon. Jäällä ei ollut maaleista puutetta. Vihollinen veti perässään useita Jv-tykkejä, suksikuormia ja monenlaisia rekiä. Hyvistä asemista suunnattu tuli harvensi vetäjiä. Muun muassa ammuttiin kaikki 5 vihollisen tykkiä vetävät ja työntävät miehet. Monet tekivät ennätyksiä, laskien osumiensa luvun.

Patoniemen sivussa maihin pääsyt vihollisjoukko, ylitettyään rantapenkan ja kadottuaan metsän sisään, kahlasi ammusten murtamassa metsässä kohti ylämäkeä ja parillaan sulkua ampuvaa raskastykistö Psto 14 tuliasemia.

Tämä suomenruotsalainen patteristo huomasi kauhukseen tummissa mantteleissa ja toppakampeissa lumisesta metsästä esiin työntyviä kymmeniä puna-armeijalaisia. Osa tykkimiehistä jatkoi vajaalla miehistöllä sulkuaammuntaa, osan iskiessä lähitaisteluun patterille ryntäävää vihollista vastaan.

Kaikesta päättäen tämä rannasta ylämäkeen murrokossa metsässä nyt pistintaistelua tarjoavat viholliset olivat tylsässä terässä käydäkseen raivokkaaseen lähitaisteluun. Tämä venäläinen 4 divisioona oli joulukuun puolivälissä tuotu junalla Rautuun. Se oli marssinut Metsäpirtin aukeiden läpi, levittäytynyt laajalle alalle Suvannon takaisiin metsiin jossa oli 3 yötä vietetty pakkasen kourissa avotulilla, huonosti nukkuen. Hyökkäyksen vastaisena yönä oli siirrytty kovassa pakkasessa Suvannon rantaan, josta kahlattu yli jään vastarannan kuoppamaastoon ja ylämäkeen. Tuskin kovinkaan monet ylemmät upseerit olivat kärjen mukana. Toiminta vaikutti jotenkin apaattiselta alistumiselta, koska raivoisasti tulittavat vähälukuiset suomalaiset tykkimiehet pystyivät torjumaan patterin valtausyritykset.

Verinen ja armoton taistelu näytti kääntyvän suomenruotsalaisten tykkimiesten eduksi. Tulitusta jatkavat tykit ampuivat sulkua vajalla miehistöllä.

Yllättäen taistelun kulkuun alkoi vaikuttaa uusi tekijä. Linnakan takana reservissä ollut majuri Sohlon pataljoona sai kiireisen käskyn joutua Patoniemestä länteen, tehtävänä vastaiskulla tuhota maihinnoussut vihollinen.

Maj. Sohlon pataljoona oli keski-

suomalaisia poikia. Keuruun, Multian, Soinin, Virtain ja Lehtimäen miehet olivat jo tekijöitä näissä asioissa. 8—9 välillä saapui pataljoonan ensimmäiset osat Patoniemen korkeudelle ja iskien kiilan metsään nousseen ja rantapenkan tasolla olevien vihollisten väliin ja selkään. Kaksi tuntia kestäneen kiivaan taistelun jälkeen oli vihollinen kokonaan lyöty. Sen pisimmälle ehtineet osat olivat jo n. 600 metriä rannasta aivan tykistöasemien edessä. Rantapenkan ja siihen laskevan kanjoonin suojaan oli kuitenkin pesiytynyt noin kompanian verran vihollisia. Nämä jatkoivat kivääri ja konekivääri ammuntaa sekä Patoniemeen, että ylämäkeen, josta palaava Sohlon pataljoona kärsi tappioita. Majuri Sohlo sai osuman päähän haavoittuen kuolettavasti.

Matkaa tästä kanjoonista Patoniemeen oli reilut 60 metriä. Ilmeisesti vihollisen halut kasematin valtaukseseen olivat jo haihtuneet ja tuskin kovasti hyökkääviä johtajia-kaan lienee siellä ollut. Patoniemen pojat näkivät vain penkan takaa joukkojen rotanhäntä pistimien kärkiä, kun alkoi vihollisen harjapäällysteisiä kypäriä ja piippalakkeja kurkistella mitä edessä oli. Uteliaisuus oli kuitenkin kohtalokasta. Penkalla hyvässä ampuma-asennossa käyttävät kasematin puolustajat tarkkoine kivääreineen. Viisi miestä Pyhäjärven poikia sormi liipasimella seurasivat jokaista nousevaa liikettä. Kun vihollisen pää nousi sen verran, että siihen luoti ottaisi, tähti laukaus.

Koko päivän, ankarassa pakkasessa, paljain käsin makasivat nämä miehet, ampuen joskus yhteisesti, toisten huolehtiessa penkan takana kiväärien lataamisesta. Kukaan ei tuntenut kylmää tai nälkää. Vihollisjoukko oli moninverroin suurempi.

Moni pyhäjärveläinen kärsi vaikeita omantunnon tuskia ampu- miensa vihollisten takia. Näillä toi-

millä oli tilanne jo ennen puoltapäivää suomalaisten hallinnassa. Rantakanjoonissa oleva vihollinen alkoi saada tarpeekseen, kun suomalaiset kranaatinheittimet pehmittivät joukkoa ampuen hyvin osuvia iskuja.

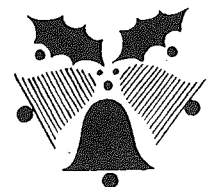
Illan tullen liikkeelle lähtenyt vastaisku sai tämän kompanian vahvuisen venäläisjoukon yrittämään epätoivoista ja hillitöntä pakoa jään yli takaisin omalle puolelleen. Nyt oli vihollisen kohtalo täyttynyt. Sekä rannalle saapunut suomalainen jalkaväki, että Patoniemen tykkimiehet avasivat tulen, tuhoten koko joukon jäälle. Vain yksi sotavangiksi antautunut haavoittunut vihollissotilas kannettiin paareilla kasemattiin, jossa hänen hillitön pelkonsa haihtui kun haava sidottiin, tarjottiin teetä ja tupakkaa. Yöllä hänet toimitettiin sairaalaan hoitoa saamaan.

Emme kerro tätä sitä varten, että ihailisimme sotaa, päin vastoin. Toivomme, että maailma viisastuisi, ettei joulurauhaa koskaan tarvitsisi aseina puolustaa.

Toivomme vielä, että nuoriso, jonka ei ole tarvinnut tällaista kokea osaisi ymmärtää ja antaa arvoa edellisten polvien taisteluille ja osaisi käyttää näin kalliisti saadun rauhahan ja vapauden arvokkaasti.

Teemme kunniaa niiden miesten ja naisten muistolle, joiden elämä on katkennut liian varhain vapauden arvoja puolustaessa.

Heikki Karttunen
Vpl Pyhäjärvi-lehti



Kerrontaa kesällä 1985

Keisarien ja paavien Rooma on pitkään kiehtonut mieltäni. Viime kesänä vihdoinkin, Saksan valtion rautateiden tarjottua 150-vuotisen toimintansa kunniaksi jokaiselle halutulle huomattavan hintaedun eli ROSAROTIN, pakkasin kassiini pari puseroa ja suunnistin kohti etelää. Meille ikääntyneillehän matkustaminen Euroopan rautateilla on ilman Rosarotiakin melko edullista. Kaikki 65 vuotta täyttäneet voivat ostaa lippunsa 30—50 % alennuksella. Alennukset ovat eri maissa eri suuruiset, joten kannattaa matkustaa niissä maissa, joissa ne ovat suurimmat. Saksassa alennus on 30 %, mutta Rosarot etua hyväksi käyttäen matkasin halki Saksan ja takaisin noin kahdellasadalla suomenmarkalla (200,—)! Uskomatonta on, mutta totta kuitenkin, että edestakainen matkani Suomen Turusta Roomaan maksoi n. 800 mk ja lisäksi kaksi yötä hotellissa, joista kertyi toinen mokoma. Näin ensikertalaisena olin hieman kranttua hotellini suhteen ja halusin sen mahdollisimman läheltä historiallista Roomaa. Löytyikö yksi, joka oikeastaan oli rakennettu osaksi raunioille. Hotellini kattoteranssilta näin kaiken mitä Cesarinen Roomasta oli jäljellä. Tietenkin lisäksi laahustin pitkin vanhan Rooman katuja ja Tiberin tuntumassa. Ei ole turhaan kehuttu Pietarin kirkon kometta. Mutta ei se likimainkaan vaikuttavuudessaan vetänyt vertoja kotipitäjän kirkon portaille! Eurooppaa kierrellessäni olen nähnyt kirkkoja tusinoittain. Kaunein niistä lienee ollut Markuksen kirkko Venetsiassa. Lieneekö johtunut hämystä, joka himmensi kullan. Pohjoisen, karuihin muotoihin ja niukoihin koristeluihin tottuneen ihmi-

sen on hieman vaikea etsiä Jumalaa kaiken koreuden keskeltä. Silti olen viettänyt lukemattomia hiljaisia hetkiä niiden viileässä hämyssä. Ja tuntunut, Jumala on sama. Hän on sama minulle, kuin roomalaiskatoliselle sisarelleni. Rakkaus on sama. Vain oppi erottaa meidät, kuten eri lahkokunnat toinen toisistaan. Mutta Roomastahan minun piti kertoa, tai oikeammin raunioista jotka aavemaisina kohoavat kiviksojen keskeltä. Miksi Rooma tuhoettiin ja milloin?

Se tapahtui munkki Hildebrangin alias Gregorius VII:n aikana. Keisarina oli silloin Henrik IV. Kun tämä ei piitannut paavin määräyksistä Gregorius julisti: Kaikkivaltiaan Jumalan nimessä hänet pannaan.

Päästäkseen vapaaksi oli keisarin heittädyttävä ylpeän paavin jalkoihin (1077). Selvää oli, että tällainen nöyryytys oli kostettava. Henrik alkoi piirittää Roomaa. Roomalaiset rukoilivat, että Gregorius sopisi Henrikin kanssa, mutta paavi oli taipumaton. Lopulta roomalaiset katsoivat parhaimmaksi luopua paavistaan. Gregorius sulkeutui uskollisimpine kannattajineen lähellä Pietarin kirkkoa sijaitsevaan Sant Angeloon. Täältä hänet pelasti Robert Guiscard, Sisilian herttua. Normannien hurjat joukot vyöryivät Roomaan, jota kohtasi kauhea hävitys. Kadut olivat täynnä ruumiita ja pirstaleita. Koko Palatinuksen, Forumin ja Colosseumin seutu oli raunioina. Epätoivoiset asukkaat hylkäsivät tämän vanhan kaupunginosan. Ja hyljättynä se on pysynyt lähes tuhatta vuotta. Hamaan tähän päivään.

Tiedot ovat Estlander — Hieta-karin: Jokamiehen Maailman Historiasta.

Jälleen kerran totesin, matkatesani junalla halki Euroopan, miten pieni se oikeastaan on. Ja miten kaunis, kaupunkineen, vuorineen ja järvineen. Basel, jossa milloinkaan aikaisemmin en ole poikennut, oli tämänkertaisen matkani tärkein välietappi. Se sopi senkin vuoksi hyvin, koska pärjäsin siellä vähäisellä saksallani. Myöskin Basel on kaunis ja mielenkiintoinen. Varsinkin sen vanhin osa. Talot olivat 1300—1500-luvulta. Ne oli kauniisti restaroitu. Talojen ikkunoiden ulkopuolisiin alalautoihin oli kiinnitetty kukkalaudat. On turha yrittää kuvailla kukkien määrää ja kauneutta. Retkeilymaja, jossa kylläkään en yöpynyt, sijaitsi joenpartaalla olevan kirkon vieressä. Näytti siistiltä ja rauhalliselta. Sveitsin kirkot, ainakin ne joissa olen poikennut, ovat koruttomia, usein vain lasimosaiikein koristeltuja. Ne tuntuvat liiankin kodikkailta, tarkoitan suomalaisilta, valkeiksi kalkittuine seinineen. Basel ja Zürich ovat vain osa Sveitsiä. Geneve ja Lausanne ovat jo kokonaan oma lukunsa.

Olen nyt, turhankin pitkään viipynyt näissä muisteloissa, mutta se johtuu siitä, että rakastan Eurooppaa. Suomi on hyvä maa, ja tämänkaltaisten pyrähdysten jälkeen se näytti entistä paremmalta. Joten hyvää matkaa kaikille niille, joita matkanteko miellyttää.

Kyllikki Willentytär



**Putkiliike
P Nuora Ky**

37560 KULJU
puh. 676 100

Karppase Eka:

Ura uurtamista pienest pittäi III

Jospas viel viivänettäis nuojs asepalveluajois, Liikkuvaa Ilmatorjuntapatteris Neitsytniemel.

*Syyskuu, kurja kuu,
kaikk' kesän loisto lakastuu.
Lehtipuu kellastuu,
puiden oksat paljastuu.
Silloin tänne tultiin juu
kun alussaan ol syyskuu.*

*Viel joutuu, viel joutuu
joskus armas elokuu
lumoten kun loistaa kuu,
kaikk' katkera pois unhottuu.
Marjat, viljat valmistuu
omenia antaa puu
ja hymyilee kaikk' luonto muu.
Tää poika silloin vapautuu.*

Tuol viisii pulppus miu runosuonei alokasaikannainki. Runnuo, riimii ja ronikkaa synty kaikist iha jokapäiväisistki asjoist. Samate piirte-
lin kuvvii ja tein kaskuloi aseveikoist ja viskoalloist, mitkä kaik panning taltie muistokirjahai "Tykkipojan muistelmia".

Ja joutuha se elokuu. Muurila leirilt lähetti siviili elokuu ensimmäisen ja nuojst lähtötunnelmist löytyy rutkast kuuvvoo sekä riimii muistokirjassai.

Vaik ei se elokuu ja siviili peäsy miust järi armoalt tuntunt. Mie ko olin olt voa niis hissipoja ja hotelli hommis, ja mitä nyt vähä piirustuskoulua käynt. Oikijoa leipätyötä ei

Viipurist löytynt. Ver ois vetänt kuvitushommii, mut ko sil Karjala-lehelki, mikä ol miul tuttu talo, ol niitä kuvittaijii muuteki iha liija kans. Ol Hugo Otava ja Joel Räsässtä ja kaikke kukkuraks monitoimimies Viljo Kojo, ko ei tyytynt olemoa voa kirjailija-runoilija ja Karjala suntailiittie toimittaja, tuppas olemoa viel kuvataiteilijaki — oikei taidemoalarj.

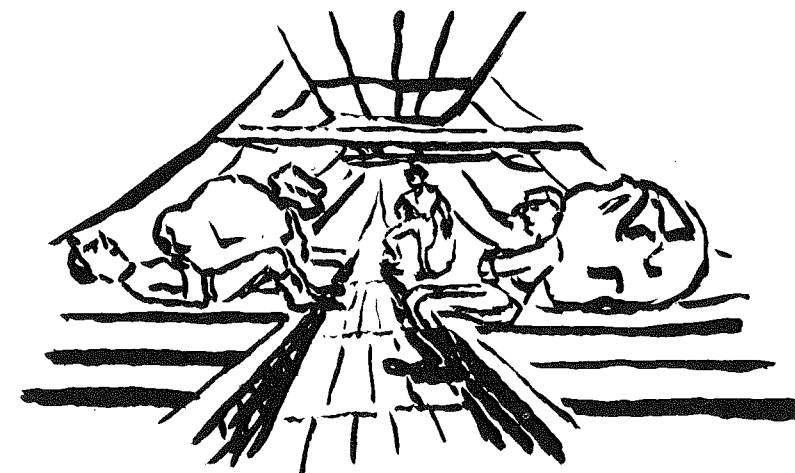
Piirustuskoulua mie kuiteki tahoin männä jatkamoa, vapaaoppiloaks kerra peäsin. Sattumavarasil kuvitustöil ei toimietulluo kuitekoa turvattu, vakituista leipätyötä ol tarvis. Vuuve vaihties sellaneki sit

järjesty — ja missäs muuvoal ko Knut Posses.

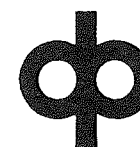
Samas porstuva-aulas mis enne olin hoijelt Karjala talo pystyrafikkii ol teä miu uuvempiki työpaikka. Olin nyt Knut Posse alavahtimestar, sellane ko vastoaottoa hotellivieroaat katutasol ja ohjoa hissi kautta viijenne kerrokse reseptsjuunii. Siin sivus ol hoijettavan ove pieles sijaitseva kijosk, mist sai ostoa lehtii, tupakkoo, makeisii ja sen semmosta. Nii jot siin sai olla kauppiaski.

Työpäivä siin ol pitkä ja kahlitseva. Syömäs käyntiki soatto koituu vahingoks. Jos kijoskasiakas tapas kijoskin kii, ni heä tuski tul uuvestoa. Tai jos hotellivieras läks sillai-
koa, jäivät riksot soamatta. Piirtelemineki jäi vähhii ja piirustuskoulu ol jätettävä tykkäneä. Toimietulo ol kyl turvattu, mut se taiteilijavapaus — se ol mennyttä.

Emmie semmosta ankkurisolluo vuotta kauvempoa kestäntkeä. Olympiavuuve 1936 alus jätin Knut Posse ja enne pitkeä koko Viipurin.



*Sen meiningistäkin melkein jo arvaa
ett' siviiliin lähtö on ihan kun varmaa.
Ei yhtään aamulla! huudellaan
ja siviilijunaa ootellaan.*



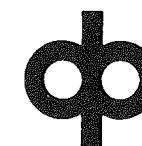
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat
voimme toimittaa edullisesti

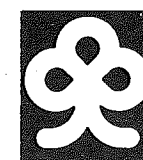
NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI
RAASKAN SÄHKÖLIKE
A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931-739541



VESILAHDEN
OSUUSPANKKI

joustavaa
pankkipalvelua



Tampereen Aluesäästöpankki
auttaa — neuvo — palvelee

LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ
OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751886 (verstaaseen)
Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1987 8 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 40 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 Narva. Puhelin
(931) 734 843.

Postisiirtotili TA 430763-1

Pankki Vesilahden Osuuspankki
37370 Narva. Käyttötilin nume-
ro 551105-42772.

Vastaava toimittaja Viljo Puron-
taa.

Toimituskunta Helmi Uosukai-
nen, Uuno Pulakka, Eero Kop-
panen ja Väinö Kekki.